

Р. І. Самсін

кандидат юридичних наук, адвокат

**ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ
У СФЕРІ ОБІГУ ВІРТУАЛЬНИХ АКТИВІВ: СВІТОВИЙ ДОСВІД**

У статті досліджені заходи державного регулювання у сфері обігу віртуальних активів у зарубіжних країнах, які вдаються до правового регулювання відносин у сфері обігу віртуальних активів. Констатовано, що Підхід країн до правового врегулювання відносин у сфері обігу віртуальних активів суттєво різнився. Одні країни (Швейцарія, США, Канада, Німеччина, Японія тощо) розпочали активні дослідження у сфері обігу віртуальних активів та формування правового регулювання у цій сфері. Інші (Єгипет, Болівія, Еквадор, Киргизія, Йорданія, Непал, Малайзія, Алжир тощо) заборонили обіг віртуальних активів на власній території. Треті країни (Фінляндія, ОАЕ, Тайвань, Нігерія, Гонконг, Бразилія, Тайвань, В'єтнам) зайняли очікувальну позицію, ніяк не реагуючі на виклики, які поставали у зв'язку з поширенням обігу віртуальних активів, ніяк не врегульовуючи відносини у цій сфері, але й не забороняючи майнінгу та операцій з віртуальними активами на території своїх країн. А однією з перших країн, яка приступила до розроблення правового регулювання у сфері обігу віртуальних активів, є Канада, де були встановлені заходи державного регулювання у сфері обігу віртуальних активів, а саме: реєстрацію учасників ринку віртуальних активів; ідентифікацію особи клієнта; надання фінансової звітності; покладення функцій нагляду і контролю на окрему службу та встановлення вимоги до учасників ринку про участь спеціаліста з комплаєнсу. Аналогічні заходи державного регулювання застосовуються в Республіці Мальта, Японії, Естонії, Німеччині, Швейцарії, і додано заходи: встановлення вимог до розміру уставного капіталу до учасників ринку віртуальних активів; ліцензування діяльності учасників ринку віртуальних активів та їх сертифікація; створення загальнодоступного публічного реєстру учасників ринку віртуальних активів; покладення функцій нагляду і контролю у сфері обороту віртуальних активів на окремих, спеціально створений орган.

Необхідно зазначити, що вимоги до заходів державного регулювання в сфері обігу віртуальних активів сформувалися і в ряді нормативних актів Європейського Союзу. До заходів державного регулювання у сфері обігу віртуальних активів, що встановлюються цими документами, відносяться: вимоги щодо реєстрації учасників ринку віртуальних активів (серед умов реєстрації встановлюється вимога щодо розміру статутного капіталу); вимоги щодо ліцензування діяльності учасників ринку віртуальних активів; вимоги щодо покладення на державний орган функцій з нагляду і контролю у сфері обігу віртуальних активів; вимоги до надавачів послуг у сфері віртуальних активів щодо ідентифікації клієнтів. Вимоги до заходів державного регулювання в сфері обігу віртуальних активів, сформовані у зазначених нормативних актах під впливом принципів, визначених Групою розробки фінансових заходів по боротьбі з відмиванням грошей – ФАТФ.

Пройдений країнами шлях з врегулювання відносин у сфері віртуальних активів, зарубіжний та міжнародний досвід з встановлення заходів державного регулювання зазначеної сфери повинен бути врахований Україною при розробленні власного правового регулювання та визначенні заходів державного регулювання у сфері віртуальних активів.

Ключові слова: блокчейн, віртуальні активи, правове регулювання, заборона обігу віртуальних активів, біткойн.

R. I. Samsin. State regulation in the sphere of virtual assets turnover: world experience

The article studies the measures of state regulation in the sphere of virtual assets circulation in foreign countries that resort to legal regulation of relations in the sphere of virtual assets circulation. It is stated that the approach of countries to the legal regulation of relations in the sphere of circulation of virtual assets varied significantly. Some countries (Switzerland, the USA, Canada, Germany, Japan, etc.) have started active research in the field of virtual assets circulation and the formation of legal regulation in this area. Others (Egypt, Bolivia, Ecuador, Kyrgyzstan, Jordan, Nepal, Malaysia, Algeria, etc.) have banned the circulation of virtual assets on their territory. Third countries (Finland, UAE, Taiwan, Nigeria, Hong Kong, Brazil, Taiwan, Vietnam) have taken a wait-and-see attitude, not responding to the challenges posed by the spread of virtual assets circulation, not regulating relations in this area, but also not prohibiting mining and operations with virtual assets in their countries. And one of the first countries that started to develop legal regulation in the sphere of virtual assets circulation is Canada, where the state regulation measures in the sphere of virtual assets circulation were established, namely: registration of virtual assets market participants; identification of the client's identity; provision of financial reporting; assignment of supervision and control functions to a separate service and establishment of the requirement for market participants to participate in the compliance specialist. Similar measures of state regulation are applied in the Republic of Malta, Japan, Estonia, Germany, Switzerland, and the following measures have been added: establishment of requirements for the size of the authorized capital for virtual assets market participants; licensing of activities of virtual assets market participants and their certification; creation of a public register of virtual assets market participants; assignment of supervision and control functions in the field of virtual assets turnover to a separate, specially created body.

It should be noted that the requirements for state regulation measures in the sphere of virtual assets circulation have been formed in a number of regulatory acts of the European Union. The measures of state regulation in the sphere of virtual

assets circulation, established by these documents, include: requirements for registration of virtual assets market participants (among the conditions of registration there is a requirement for the size of the authorized capital); requirements for licensing the activities of virtual assets market participants; requirements for the assignment of functions of supervision and control in the sphere of virtual assets circulation to the state body; requirements for service providers in the sphere of virtual assets to identify customers. The requirements for state regulation measures in the sphere of virtual assets circulation, formed in these regulations under the influence of the principles defined by the Financial Action Task Force on Money Laundering - FATF.

The way passed by countries to regulate relations in the field of virtual assets, foreign and international experience in establishing measures of state regulation in this area should be taken into account by Ukraine when developing its own legal regulation and determining measures of state regulation in the field of virtual assets.

Key words: blockchain, virtual assets, legal regulation, prohibition of circulation of virtual assets, bitcoin.

Поява біткойну та інших криптовалют, а згодом й інших віртуальних активів, які об'єднувала новітня технологія – блокчейн, викликала широке обговорення у суспільстві. Починаючи з 2010 року питання «купувати чи не купувати» стосовно віртуальних активів стає одним із найбільш розповсюджених питань у пошуковій системі Google. Розмаїття думок стосовно сутності віртуальних активів, їх фінансова незабезпеченість, повна анонімність транзакцій з ними, стрімке зростання вартості окремих криптовалют – сприяло невизначеності у сфері обігу віртуальних активів, коли з одного боку, той, хто уникав операцій з ними, втрачав шанси на успішне інвестування, а з іншого – той, хто вдавався до операцій з віртуальними активами, не міг бути впевнений у беззаперечній законності таких операцій та у безпеці своїх інвестицій. Виникла потреба у впорядкуванні відносин у сфері обігу віртуальних активів, тобто залучення держави до врегулювання цих правовідносин для встановлення «правил гри» для учасників такого обігу, а саме розроблення відповідного правового забезпечення цієї сфери.

Підхід країн до правового врегулювання відносин у сфері обігу віртуальних активів суттєво різнився. Одні країни (Швейцарія, США, Канада, Німеччина, Японія тощо) розпочали активні дослідження у сфері обігу віртуальних активів та формування правового регулювання у цій сфері. Інші (Єгипет, Болівія, Еквадор, Киргизія, Йорданія, Непал, Малайзія, Алжир тощо) заборонили обіг віртуальних активів на власній території. Треті країни (Фінляндія, ОАЕ, Тайвань, Нігерія, Гонконг, Бразилія, Тайвань, В'єтнам) зайняли очікувальну позицію, ніяк не реагуючі на виклики, які поставали у зв'язку з поширення обігу віртуальних активів, ніяк не врегульовуючи відносини у цій сфері, але й не забороняючи майнінгу та операцій з віртуальними активами на території своїх країн.

Україна не раз намагалася врегулювати відносини у сфері віртуальних активів. Після скасування позиції Національного банку України, викладеної у листі від 8 грудня 2014 року № 29-208/72899, де біткойн визнавався «грошовим сурогатом» [1], і визнанні у 2017 році, що Національний банк України, Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку і Національна комісія, що здійснює регулювання у сфері ринків фінансових послуг, не можуть визначити фінансову сутність криптовалют [2], на розгляд Верховної Ради України було представлено декілька законопроектів зі спробами врегулювати відносини у сфері обігу віртуальних активів – від 6 жовтня 2017 року № 7183 «Про обіг криптовалюти в Україні» [3], від 10 жовтня 2017 року № 7183-1 «Про стимулювання ринку криптовалют і їх похідних в Україні» [4], від 30 жовтня 2017 року № 7246 «Про внесення змін до Податкового кодексу України (щодо стимулювання ринку криптовалют та їх похідних в Україні)» [5], від 14 вересня 2018 року № 9083 «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо оподаткування операцій з віртуальними активами в Україні» [6], від 27 вересня 2018 року № 9083-1 «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо оподаткування операцій з віртуальними активами в Україні» [7]. Аналіз зазначених законопроектів, проведений науковцями та експертними групами, переконував у повній неспроможності норм цих законопроектів врегулювати відносини у сфері обігу віртуальних активів. Особливо дослідники підкреслювали відсутність розроблення заходів державного регулювання у зазначеній сфері.

Проте не лише українські законодавці стикнулися з проблемою правового регулювання відносин у сфері обігу віртуальних активів. Новизна інституту, відносини з яким розробники намагалися врегулювати, обумовила те, що весь світ працював над її вирішенням, і окремі країни вже встигли пройти певний шлях у цьому напрямку. Саме тому особливої актуальності набуває дослідження зарубіжного досвіду щодо того, якими заходами повинно бути забезпечене державне регулювання у сфері обігу віртуальних активів.

Метою статті є аналіз заходів державного регулювання у сфері обігу віртуальних активів у зарубіжних країнах, які вдаються до правового регулювання відносин у зазначеній сфері.

Однією з перших країн, яка приступила до розроблення правового регулювання у сфері обігу віртуальних активів, є Канада. Після внесення змін до Закону про доходи від злочинної діяльності (відмивання грошей) (PCMLTFA) та фінансування тероризму, Правил про доходи від злочинної діяльності (відмивання грошей) та Положення про фінансування тероризму (PCMLTFR), канадський законодавець встановив такі заходи державного регулювання у сфері обігу віртуальних активів: 1) реєстрацію в Канадському центрі аналізу фінансових операцій та звітів (англ. Financial Transactions and Reports Analysis Centre of Canada (FINTRAC)) провайдерів з надання грошових послуг (MSB) та провайдерів з обслуговування іноземних

грошових коштів (FMSB) (тобто учасників ринку віртуальних активів) як компаній з надання грошових послуг; 2) ідентифікацію осіб своїх клієнтів під час проведення їх операцій (впровадження процедури визнання своїх клієнтів (KYC) – фізичних осіб та підтвердження існування юридичних осіб – організацій, перевірка особи фізичної особи та підтвердження існування корпорації або юридичної особи, відмінної від корпорації); 3) надання у FINTRAC фінансової звітності (в тому числі, про підозрілі транзакції (STR), якщо є розумні підстави підозрювати, що транзакція пов'язана зі скоєнням або спробою скоєння злочину щодо відмивання грошей/фінансування терористичної діяльності), повідомлень про певні фінансові операції та інформації про реєстрацію як клієнтів політично значущих осіб та керівників міжнародних організацій, які надають фінансові послуги; 4) покладення функцій нагляду і контролю у сфері обігу віртуальних активів на Службу відповідності всім вимогам усередині канадського та міжнародного фінансового законодавства (службу комплаєнс); 5) встановлення вимоги до учасників ринку віртуальних активів наймання на роботу спеціаліста з комплаєнсу, відповідального за виконання та нагляд за програмою комплаєнс [8].

Правове регулювання у сфері обігу віртуальних активів розроблено в Республіці Мальта. В цій країні прийнято Закони «Про інноваційні технології та послуги» (англ. Innovative Technology Arrangement and Services Act (ITAS Act)), «Про віртуальні фінансові активи» (англ. Virtual Financial Assets Act (VFA Act)), «Про Мальтійське управління цифрових технологій» (англ. Malta Digital Innovation Authority Act (MDIA Act)), норми яких передбачають такі заходи державного регулювання у сфері обороту віртуальних активів: 1) встановлення вимог до розміру уставного капіталу до учасників ринку віртуальних активів (бірж криптовалют/блокчейн-платформ (Crypto Exchange platform)); 2) ліцензування діяльності учасників ринку віртуальних активів та їх сертифікація; 3) створення загальнодоступного публічного реєстру учасників ринку віртуальних активів; 4) покладення функцій нагляду і контролю у сфері обороту віртуальних активів на окремий, спеціально створений орган – Мальтійське управління цифрових технологій [9].

В Японії 1 квітня 2017 року внесено зміни до Закону «Про валютне регулювання», і нормами цього нормативного акту здійснюється регулювання у сфері обігу віртуальних активів. До заходів державного регулювання у сфері обігу віртуальних активів, закріплених у вищевказаному нормативному акті відносяться: 1) реєстрація учасників ринку віртуальних активів в Агентстві фінансових послуг; 2) ліцензування учасників ринку віртуальних активів; 3) ідентифікація клієнтів; 4) покладення функцій нагляду і контролю у сфері обігу віртуальних активів на окремий, спеціально створений орган – Комісію з цифрових активів [10].

Суттєвого прогресу у врегулюванні відносин у сфері обігу віртуальних активів досягла Естонія. Не приймаючи окремих нормативних актів, уряд цієї країни вніс зміни до ряду чинних нормативних актів, норми яких передбачають такі заходи державного регулювання у зазначеній вище сфері: 1) ліцензування компаній, що надають послуги у сфері віртуальних активів, постачальників послуг обміну віртуальної валюти на фіатну валюту, постачальників послуг на гаманець віртуальної валюти (тобто учасників ринку віртуальних активів); 2) встановлення вимог щодо надання фінансової звітності; 3) покладення функцій нагляду і контролю у сфері обігу віртуальних активів на Департамент поліції та прикордонної охорони Естонії [11].

До країн, яка розробила ефективне правове регулювання у сфері обороту віртуальних активів, відносяться і Німеччина. В 2011 році, Федеральне управління фінансового нагляду Німеччини (нім. Bundesanstalt für Finanzdienstleistungsaufsicht (BaFin)) опублікувало лист, в якому віртуальні активи визнавалися фінансовими інструментами [12]. Вищевказана установа дотримується цієї позиції і до сьогодні (заява BaFin від 02.03.2020). До заходів державного регулювання у сфері обігу віртуальних активів у цій країні відносяться: 1) реєстрація криптобірж та платформ для торгівлі віртуальними активами (учасників ринку віртуальних активів) як фінансових установ; 2) ліцензування учасників ринку віртуальних активів; 3) встановлення вимог до розміру уставного капіталу до учасників ринку віртуальних активів (не менше 730 тис євро); 4) ідентифікація клієнтів; 5) надання фінансової звітності до BaFin [12].

У Швейцарії правове регулювання у сфері обігу віртуальних активів врегульовується Законом про фінансові послуги (FinSA) [13], правилами Швейцарського закону про колективні інвестиції від 23 липня 2006 року (CISA) [14], Законом про фондові біржі (SESTA) [15], Законом про інфраструктуру фінансового ринку (FMIA) [16], відповідно до яких заходами державного регулювання у вищевказаній сфері є: 1) ліцензування діяльності учасників ринку віртуальних активів (за виключенням передачі віртуальних активів для зберігання окремо в блокчейні для кожного клієнта); 2) реєстрація учасників ринку віртуальних активів як торговельних майданчиків; 3) встановлення вимог до розміру уставного капіталу до учасників ринку віртуальних активів; 4) перевірка бухгалтерської звітності учасників ринку віртуальних активів аудитором; 5) функції нагляду і контролю у сфері обігу віртуальних активів покладено на Управління нагляду за операціями фінансового ринку Швейцарії (англ. Swiss Financial Market Supervisory Authority (FINMA)).

Необхідно зазначити, що вимоги до заходів державного регулювання в сфері обігу віртуальних активів сформувалися і в ряді нормативних актів Європейського Союзу – в Директиві 2014/65/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 15 травня 2014 року про ринки фінансових інструментів та внесення змін до Директиви 2002/92/ЄС та Директиви 2011/61/ЄС [17], Регламенті (ЄС) 2017/1129 Європейського парламенту та Ради від 14 червня 2017 року про проспект емісії, який буде опублікований, коли цінні папери будуть пропонувані громадськості або допущені до торгівлі на регульованому ринку, а також про скасування Дирек-

тиви 2003/71/ЄС [18], Регламенті (ЄС) № 1286/2014 Європейського Парламенту та Ради від 26 листопада 2014 року про ключові інформаційні документи для пакетних роздрібних та страхових інвестиційних продуктів [19], Директиві ЄС 2015/849/EU «Про запобігання використанню фінансової системи для відмивання грошей і фінансування тероризму та Директиві 2009/138/ЄС і 2013/36/EU «The Fifth Anti-Money Laundering Directive або 5AMLD» [20]. До заходів державного регулювання у сфері обігу віртуальних активів, що встановлюються цими документами, відносяться: 1) вимоги щодо реєстрації учасників ринку віртуальних активів (серед умов реєстрації встановлюється вимога щодо розміру статутного капіталу); 2) вимоги щодо ліцензування діяльності учасників ринку віртуальних активів; 3) вимоги щодо покладення на державний орган функцій з нагляду і контролю у сфері обігу віртуальних активів; 4) вимоги до надавачів послуг у сфері віртуальних активів щодо ідентифікації клієнтів.

Вимоги до заходів державного регулювання в сфері обігу віртуальних активів, сформовані у зазначених нормативних актах під впливом принципів, визначених Групою розробки фінансових заходів по боротьбі з відмиванням грошей – ФАТФ (англ. Financial Action Task Force on Money Laundering (FATF)), викладених у Керівництві ФАТФ по ризик-орієнтованому підходу до віртуальних валют 2015 року, Методології оцінки дотримання рекомендацій ФАТФ і ефективності протидії відмивання грошей, фінансування тероризму та розповсюдження зброї масового знищення, прийнятої 22 лютого 2013 року, Рекомендаціях ФАТФ 40 + 9 [21]. До цих принципів відносяться: 1) AML (англ. Anti-money laundering – боротьба з відмиванням грошей), сутність якого полягає в тому, що законодавство повинно передбачати комплекс заходів спрямованих на запобігання використанню віртуальних активів для легалізації коштів, отриманих злочинним шляхом та фінансування тероризму, для чого органи державного регулювання у сфері віртуальних активів встановлюють такі умови діяльності для постачальників віртуальних послуг, за яких вони можуть здійснювати свою діяльність в легальній площині виключно за умови державної реєстрації та ліцензування; 2) KYC (англ. Know Your Customer – знай свого клієнта), сутність якого полягає в тому, що учасники ринку віртуальних активів повинні ідентифікувати своїх клієнтів, та який реалізується шляхом закріплення вимоги щодо обов'язкової ідентифікації клієнта [21].

Пройдений іншими країнами шлях з врегулювання відносин у сфері віртуальних активів, зарубіжний та міжнародний досвід з встановлення заходів державного регулювання зазначеної сфери повинен бути врахований Україною при розробленні власного правового регулювання та визначенні заходів державного регулювання у сфері віртуальних активів. Нормативно-правовий акт, яким Україна врегулює відносини у сфері обігу віртуальних активів, повинен містити вимоги до учасників ринку у сфері віртуальних активів щодо їх реєстрації (при цьому, серед умов реєстрації повинна бути вимога щодо розміру статутного капіталу), щодо отримання ними ліцензії та щодо ідентифікації клієнтів.

Список використаних джерел:

1. Роз'яснення щодо правомірності використання в Україні «віртуальної валюти/криптовалюти» Bitcoin: лист Національного банку України від 08.12.2014 № 29-208/72899. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/n0435500-14/card5>. Дата звернення: .07.2018.
2. Спільна заява фінансових регуляторів щодо статусу криптовалют в Україні. URL: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=59735329. Дата звернення: 07.10.2018.
3. Про обіг криптовалют в Україні: проєкт Закону України від 06.10.2017 № 7183. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=62684. Дата звернення: 15.11.2018.
4. Про стимулювання ринку криптовалют і їх похідних в Україні: проєкт Закону України від 10.10.2017 № 7183-1. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=62710. Дата звернення: 15.11.2018.
5. Про внесення змін до Податкового кодексу України (щодо стимулювання ринку криптовалют та їх похідних в Україні: проєкт Закону України від 30.10.2017 № 7246. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=62816. Дата звернення: 17.10.2018.
6. Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо оподаткування операцій з віртуальними активами в Україні: проєкт Закону України від 14.09.2018 № 9083. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=64597. Дата звернення: 15.11.2018.
7. Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо оподаткування операцій з віртуальними активами в Україні: проєкт Закону України від 27.09.2018 № 9083-1. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=64696. Дата звернення: 07.11.2018.
8. Правовое регулирование криптовалюты в Канаде. URL: https://sb-sb.com/publications/article/pravovoe_regulirovanie_kriptovaljuty_v_kanade/. Дата звернення: 15.11.2018.
9. Malta Digital Innovation Authority Act. URL: <https://legislation.mt/eli/cap/592/eng/pdf>. Дата звернення: 15.11.2018.
10. Власти Японии готовы обложить операции с биткойном налогом. URL: <http://www.interfax.ru/world/362999>. Дата звернення: 15.11.2018.
11. Плита А. І. Криптовалюта: її правовий режим, проблеми застосування. *Українське право*. 2017. URL: http://ukrainepravo.com/legal_publications/essay-on-it-law/it_law_plyta_%D1%81ryptocurrency/. Дата звернення: 27.11.2018.

12. Ciaian P., Rajcaniova M., Kancs A. The economics of BitCoin price formation. *Applied Economics*. 2016. Vol. 48. URL: <https://doi.org/10.1080/00036846.2015.1109038>. Data zvernennia: 15.11.2018.

13. Loi fédérale de la Confédération suisse sur les services financiers (LSFin) du 15 juin 2018 (Etat le 1er janvier 2020). URL: <https://www.admin.ch/opc/en/classified-compilation/20152661/index.html>. Data zvernennia: 15.01.2020.

14. Guidelines for enquiries regarding the regulatory framework for initial coin offerings (ICOs) published 16 February 2018, URL: <https://www.finma.ch/en/news/2018/02/20180216-mm-ico-wegleitung/>. Data zvernennia: 15.01.2020.

15. Ordonnance de l'Autorité fédérale de surveillance des marchés financiers sur les bourses et le commerce des valeurs mobilières (Ordonnance de la FINMA sur les bourses, OBVM-FINMA) du 26 Octobre 2008 de l'Autorité fédérale de surveillance des marchés financiers (FINMA). URL: <https://www.admin.ch/opc/de/official-compilation/2008/6521.pdf>. Data zvernennia: 15.01.2020.

16. Loi fédérale de la Confédération suisse sur les infrastructures des marchés financiers et le comportement sur le marché en matière de négociation de valeurs mobilières et de dérivés (Loi sur l'infrastructure des marchés financiers, LIMF) du 19 juin 2015 (Etat le 1er janvier 2020). URL: <https://www.admin.ch/opc/en/classified-compilation/20141779/index.html>. Data zvernennia: 15.01.2020.

17. Directive 2014/65/EU of the European Parliament and of the Council of 15 May 2014 on markets in financial instruments and amending Directive 2002/92/EC and Directive 2011/61/EU, OJ L 173, 12.6.2014. P. 349–496.

18. Regulation (EU) 2017/1129 of the European Parliament and of the Council of 14 June 2017 on the prospectus to be published when securities are offered to the public or admitted to trading on a regulated market, and repealing Directive 2003/71/EC Text with EEA relevance, OJ L 168, 30.6.2017. P. 12–82.

19. Regulation (EU) No 1286/2014 of the European Parliament and of the Council of 26 November 2014 on key information documents for packaged retail and insurance-based investment products (PRIIPs), OJ L 352, 9.12.2014. P. 1–23.

20. Directive (EU) 2018/843 of the European Parliament and of the Council of 30 May 2018 amending Directive (EU) 2015/849 on the prevention of the use of the financial system for the purposes of money laundering or terrorist financing, and amending Directives 2009/138/EC and 2013/36/EU. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A32018L0843>. Data zvernennia: 15.01.2020.

21. Information on updates made to the FATF Methodology. Financial Action Task Force. URL: <https://www.fatf-gafi.org/publications/mutualevaluations/documents/fatfmethodology.html>. Data zvernennia: 15.01.2020.